

Helyiség változtatás.

WALSER FERENCZ

gép-, tűzoltóeszközök gyára,
harang- és rézöntője Pesten,
a király-utca végén a polg lövöldének átellenében.

Ajánlja a t. cz. közönségnek minden nagyságu s tiszta egész
összhangzatu

harangjait,

Szabadalmazott vaskalap legújabb szerkezeti.

ugyszinte

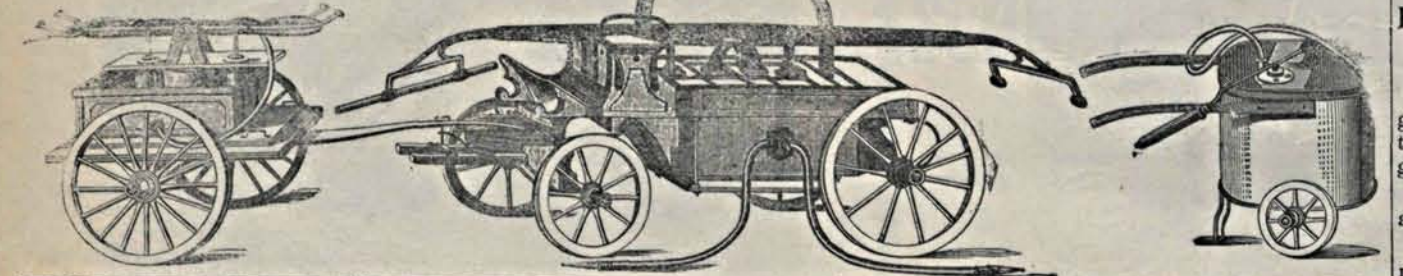
A fakalap vagy a régiebb szerkezeti koronák.

tűzoltó-, kerti feeskendőt, mindennemű szivattyút, valamint új szerkezetű föltöltőzt, föltöltő és tűzoltó felszereléseit.

Az en találmányom módja szerint megújított és a magas kormány által szabadalmazott öntött-vas kalappal ellátott harangok a legnagyobb előnyt nyújtják, mert koronájuk, azaz kalapjuk fordítható és így a harang nyelvének felületi helyét megváltoztatva hatván a harang megpedesése lehetetlen s legnagyobb tartóssága biztosítható, azonkívül az újonnan szerkesztett és szabadalmazott sűrűdóment persely által, mely igen könnyen fordul, a harangzás is igen kevés erőt igényel; továbbá a torony szilárdságát sem rongálja, mert könnyű forgása által a haranglábat legkevésbé sem ingatja meg. Az ily módon felszerelt harangot tökéletesen kilödtetni lehet, mely által a hang is egészen kitöltül, s így teljes hangját és erejét éri el; minden zavart hang és az oly ijesztő kongás pedig, mely tökéletesen ki nem lödhető harangoknál előfordulni szokott, teljesen elmarad. 726 (12-12)

Kivátna öreg harangok is megváltoztathatnak új rendszerem szerint, és új felszereléssel láttatnak el a legújantcsb áron.

Rajzmintás árjegyzék ingyen és bérmentesen küldetik.

SZURMÁK J. FIAI
arany-, ezüst-
drágakő-ékszer-üzlete Pesten,
kigyó-utca 1. sz.

Kivonat a nagy árjegyzékből:
minden darab
legfinomabb

3 próbás
azaz: 18 karatos aranyból.

Hiteles próbával ellátva.

Gyermek fülbevalók	1 ft. 70 krtól és felj.	12 evőkanál	72 ft.	— krtól és felj.
Fülbevalók gömbölyűek	5 — — —	12 kávékanál	24 — — —	— — —
Fülbevalók hosszuk	7 — — —	1 tejmérő	7 — 50 — —	— — —
Keresztek	2 — 50 — —	1 főzelékes	9 — — —	— — —
Csattok	1 — 20 — —	1 levesosztó	18 — — —	— — —
Ing-gombok	2 — 50 — —	Keresztek somán-	— — —	— — —
Női gyűrűk jó kövel	2 — 50 — —	ezal nyakba	1 — — —	— — —
Női posztönyomó	4 — — —	Emlék gyűrűk fel-	— — —	— — —
Karika gyűrűk	3 — 50 — —	írásal	1 — 25 — —	— — —
Férfi gyűrűk peccát	— — —	Gyermek játékok	1 — 75 — —	— — —
nyomó forma	5 — — —	Óráláncok	2 — 50 — —	— — —
Nyakkendő tűk	6 — — —	rperecek	2 — 50 — —	— — —
Nyaláncok, kereszt	— — —	arniturok (Broche	— — —	— — —
vagy metállhoz	6 — 50 — —	és függő)	6 — — —	— — —
Metállok	6 — — —	Tea szűrők	2 — 50 — —	— — —
Melltűk (Broche)	6 — — —	Czukor fogók	4 — — —	— — —
Garniturok (Broche	— — —	Keresztelési és bér-	— — —	— — —
és függő)	15 — — —	málási emlékek ké-	— — —	— — —
Karperecek	18 — — —	pek	2 — 50 — —	— — —
Óráláncok rövidke	24 — — —	Só- és borstartók	— — —	— — —
Óráláncok hosszuk	28 — — —	együtt	7 — — —	— — —
		Gyermek evőeszkö-	— — —	— — —
		zük tokban	5 — — —	— — —
		Varró eszközök	— — —	— — —
		tokban	5 — — —	— — —
		Poharak	7 — — —	— — —
		Czukor edények	6 — — —	— — —

3 (13) próbás ezüsthöl.
Mataillók felnyitós. 1 ft. 20 krt. és felj.
Gyűszük 60 — — —
Csmegekések 60 — — —

Nehezebb arany és ezüsttárgyak, u. m. láncok, garniturok, evőeszközök, 6, 12, 24 személyre, a munka különfélése szerint, gyártási áron számíttatnak. A fantasie-darabok, finom drágaköves tárgyak, Louis Laine legújabb rajzai után vannak dolgozva.

Cserénél, az arany vagy ezüst egyenlő finomsága mellett, csupán a munka fizetotik.

Kijavítások, ezimerek, betük metazése kőbe vagy aranyba gyorsan eszközöltek. — Saját használatunkra vásárlunk gyémántokat, gyöngyöket, szines kőveket, cséka aranyt és ezüstöt.

Arany-ezüstpénz, bel- és külföldit beváltunk a napi árfolyam szerint.

Vidéki megrendelések a szokott módon pontosan teljesíttetnek, és nem tetazó tárgyak másért becsérlettnek. 955 (5-12)

belegéségeket
s tehettenségeket,
eljegyzésként vehető.

Csak alapos gyógyászat birozati utólagok által.

TITKOS

Gyakori megfontolások: sőt a végképpen elkerülhetetlenül kelendő és polgári körökben sikeres hasznát egyeztető módszerrel beismarolt gyorsan és alaposan (az újonnan keletkezett 48. évi alakt) Gyógyszer Wess J. Gyóg. orvos és szilves, az itteni sa. kir. szar-olnón főkötőházban hivatalos orvosi- orvos, minden alkalmatossággal egy- előlektartás, mint a Gyógyszerház jog beosztott rendelő-intézetében Pest, Schönergh-ter. 4-dik szam 1-6b emelet. (a „huzartoz” ezimert kivéül te- let), naponta reggel 7 óráig 10-ig és délután 1-4 óráig.

Kérlek és helyszék részére külön honomat és kúthi változása.

Dijjal ellátott levelekre leggyorsab- ban válasz, és kivátna Gyógyszerház Gondoskodik. 959 (7-12)

GYORS-POSTA

politikai, közgazdasági, társadalmi stb. napilapra.

Előfizetési árak:

postán küldve vagy Pesten házhoz hordatva:

Egész évre (január—december)	12 for int.
Félévre (január—június)	6 „
Negyedévre (január—márczius)	3 „
Egy óra	1 „

Kedvezmény a gyűjtőknek.

Nyoloz előfizető után tiszteletpéldány. Tizenkettő után még egy „Nagy nemzeti képes naptar”, melynek ára 1 forint.

A mellett az öt legtöbbet gyűjtő közül:

Az elsőnek: Horváth Mihály „Magyarok története”, 6 kötet, ára kőtve 20 ft.
A másodiknak: „Árpádok kora”, 14 nagy mlap szöveggel, diszkótésben, ára 18 ft.
A harmadiknak: „Magyar encyclopaedia”, 10 kötet, ára 12 ft.
A negyediknek: „Magyar koszosrusok albuma”, 12 aczelmetszet szöveggel, diszkótésben, ára 5 ft.
Az ötödiknek: Salamon Ferencz „Az első Zrinyiek”, czimképes kiadás. Diszkótésben, ára 4 ft.

A „Gyors-Posta” kiadó-hivatala,

egyetem-utca 4-ik szám alatt. (2-8)

Pest, január 15-én 1871.

Előfizetési feltételek: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 fr. — Fél évre 5 fr.
Csupán Vasárnapi Ujság: Egész évré 6 ft. Fél évré 3 ft. — Csupán Politikai Ujdonságok: Egész évre 5 ft. — Fél évré 2 ft. 50 kr.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokat illetők: Egy négyezzer használtott petit sor, vagy annak helye, egyszeri ígatásnál 10 krajczárba; háromszori vagy többszöri ígatásnál csak 7 krajczárba számítatik. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetőmennyeket elfogad Bécsben: Oppolik Alajos, Wollzele Nr. 22. és Haasenstein és Vogler, Wollzele Nr. 9. — Bélyeg-díj, külön minden ígatás után 30 krajczár.

Az új spanyol király.

A latin népekre rosz idők járnak mostanság. Ha egyfelől visszaesésük számos jeleit, másrészt a german és szláv fajok nagy mozgékonyaságát és emelkedését látjuk, pillanatig csaknem valószínűnek tartjuk, a mit pedig épen nem ohajtunk, hogy a latin törzs szelleme és erkölcsi világalma, vezérszerepe végét érte, s egy új korszak veszi kezdetét, melyből eddigelő csak annyit sejtünk, hogy az nem lesz oly nagy, oly szép, rokonszenves, mint volt az, melynek a római törzsek adtak eszményeket.

De mondjuk, csak pillanatig, mert nem legroszabb oldala emberi természetünknek az, hogy a mit rosznak tartunk, azt hinni sem akarjuk. Már pedig, hogy az északi népek fölülkerekedésétől jót nem várhatunk, az ép oly világos, mint hogy a nappal kedvesebb az éjnél, a termékeny nyár kellemesebb a zordon télnél. És az észak csaknem e viszonyban hasonlik a délhez, szelleme és erkölcsi tekintetben is. Nagy — az oroszok, szlávok által lakott része műveletlen s tán az is marad örökké; műveltebb — német — része pedig önző, hideg, szolgaságra, brutalitásra hajlandó.

A szép iránt nem, csupán a hasznos és szükségesség iránt bir lelkesedni, mint az aggasztán, ki előtt már csupán a számok határoznak.

De meglehet, s jól esik e hitben ringatózunk, hogy a latin faj utóbbi botlásai csak figyelmeztetőül szolgáljanak arra, hogy magát ismét összeszedje, s a haladás versenyterén ismét „átvegye a vezetést” mint sportnyelven mondani szokás. Hiszen a különbség, mely közte és az északi népek közt van, még most is az ő előnyét tünteti ki. Ők, ha olykor alól kerülnek is, de küz-

ként még gyöngébb is, de van köztársaság párt, mely egyre rövidebb időközökben diadalt ül, de még nem oly erős, hogy diadalát állandósíthassa. Ők tehát gondolkoznak, kísérleteket tesznek, példákat adnak, míg a szláv-germán barbár faj ott van ma is társadalmilag, a hol volt a középkorban, t. i. szolgáltatja a császárok hadseregébe a szoldos baka és lovas illetőséget, vakon, szolgailag, gépiesen engedelmessé, sőt harcra a szabadság zászló ellen, mint az elefánt, melynek ambiciója tárgya a háttára épített torony, honnan zsarnok gazdáik a nemesebb oroszlanokra vadásznak.

Igy tekintve világrészünk állapotait, nem esünk kétségbe a latin faj vezérszerepe fölött, s reméljük, hogy még jó ideig az ő szellemük és erkölcsük fognak törvényt szabni a világnak. A legutóbbi spanyol fordulatot tekintve is, bizony nem tudjuk, vajjon nem-e inkább a köztársaságiak közeli diadalának prognostikonja az új királyi balvégzetes fölavatása? Mert a mint egyszer maholnap odáig érik a dolog, hogy a királyi szerepek több lesz a tövise, mint a rózsája, több a szenvedése, mint öröme, több a gyalázata, mint a dicsősége: bizony megtörténhetik, hogy majd három esztendei keresés után sem kapnak királyt a „királycsináló” Primek, sőt egyáltalán nem találkoznak Primek sem, a kiknek kedvük legyen királycsinálásra.

Hanem azért azon egyén, ki e spanyol töviskoronát fejére teszi ama pompás palotában, melynek szépségre alig van párja a világon, mindenestre érdekes személyiség, sőt annál érdekesebb, mivel ily valóban drámai előjáték után lépett a trónra, melynek utolsó fölvonása még tragédiává is „magasulhat”. Olyan országban, melynek fővárosában a diktátor miniszterelnököt fényes nappal lelövéldözik, mint valami

I. Amadeo spanyol király.

denek legalább a rosz ellen, míg a többi nép — a magyart, lengyelt kivéve — egyáltalán nem is küzd az ellen, hanem csupán a roszabbnak szolgál eszközüvé engedí át magát. A latin nemzeteknél, habár időn-

denek legalább a rosz ellen, míg a többi nép — a magyart, lengyelt kivéve — egyáltalán nem is küzd az ellen, hanem csupán a roszabbnak szolgál eszközüvé engedí át magát. A latin nemzeteknél, habár időn-

yadludat, a nélkül, hogy a tettesek kére kerüljenek, vagy csak tudnak is, hogy kik voltak a vakmerő embervadászok, — ilyen országban idővel sok minden történhetik, kivált ha még tekintetbe vesszük azon körülményt is, hogy itt a király maga jó szántából le sem mondhat, ha csak erre nekia „kortes” — már t. i. az országgyűlés, engedelmet nem ad. Ugy látszik tehát, hogy a királyok úgy vannak ez országgal, mint Bernáth Gazsi a debreczeni színházzal, a hova egyszer 25 garasért eresztették be, de 50 forintjába került, hogy kijöhessen...

Ilyetén kilátásokkal szemben azt kell következtetnünk, hogy a ki a spanyol királyságra vállalkozik, annak vagy lángésznek vagy igen — bátor embernek kell lennie. Első Amade (vagy Omode?) — a mint nevezik — az elsőnek ugyan nem, de legalább a másodiknak adta némi jeleit. Részt vett ugyanis a 66-iki hadjáratban, s Custozánál igen erős tűznek tette ki magát, a mi kiváltságos körülményből, hogy segédítette a visszatérésre nógatta, nehogy az ellenség kezébe kerüljön, s még inkább abból, hogy testébe egy osztrák vadásztól 40 lépésnyirel kapott golyót, mely azonban szerencsére mindamellett sem volt veszélyes, de épen elég arra, hogy a 21 éves herceget hősé avassa. Valóban, egy királyi hercegre nézve nagyobb szerencse alig képzelhető, mint egy ily nem életveszélyes golyó, mert ha egy közönséges ember is ohat vitéznek tartatni, mennyivel inkább örülhet annak egy királyi ház sarja, s általában bármely nagy ur, ki pénzt mindent vehet, de a hősiesség hírére még sem egykönnyen? Az igaz, hogy e dicsőségben mégis rendszeresen minden uralkodó házbéli egyén részesül...

De az olasz királyi házban egyébiránt a bátorság mint kiváló családi erény ápolatik, s ha az ifjú spanyol királyról csak annyit mondunk is, hogy „apja fia”, már ezzel a közönségesnél többet mondunk. És az igazat megvallva, bizony nem is mondhatunk többet, akárhogy erőködnék is. Elvégre a mi feladatunk csak az, hogy a föltűnő nevezetéseket bemutassuk, ismertessük, nem pedig, hogy őket nagygyá tegyük — a mire egyébiránt úgy is képtelenek volnánk.

Egyébiránt hősünk még oly igen ifjú, hogy sok babért nem is szerzhetett, s ha nagygyá akar lenni, arra még elég ideje és — még kell vallanunk — a legjobb alkalma van. A ki a mai Spanyolországot „megrendszabályozná” — arra bátran elmondhatnók, hogy: erit nobis magnus Apollo.

Amade Nándor Mária, aostai herceg, harmadik gyermeke Viktor Emanuelnek, kinek neje Adél mindenekelőtt egy leányt, vagy mint mondani szokás, egy királyi hercegnőt szült. Ez Klotild, 1859 óta Napoleon herceg neje, kivel együtt most száműzetésben élnek. Második szülött volt Umberto herceg, a koronaörökös. Ezután következett Amade, 1845. május 30-án, s az Alpk alján, a híres Szt.-Bernáthegy lábánál fekvő Aosta helységről aostai herceg nevet kapott. Az 59-ki háboru alatt már katoná volt, de még sokkal fiatalabb, semhogy a harcban tevékeny részt vehetett volna. A 66-iki hadjáratban azonban, mint főnnebb említők, vitézül állta meg a tüzet.

A rá következő évben nőül vette a szépségéről és gazdagságáról híres Cisterna Mária hercegnőt, kivel 20 millió lírát kapott. Az olaszok e házasságot eleinte nem jó szemmel nézték, mert a hercegnő legtöbb birtoka az egyházi államban fektült, s anyja Merode grófnő által a hasonnevű befolyásos bibornokkal hozta férjéig közel rokonságba. De az olaszok kellemesen csalódtak, mert az egyenes jellemű hercegre e ro-

konság semminemű káros befolyást nem gyakorolt, sőt tovább is kizárólag a katonai pályának szentelteképességeit. Ámbar a politikába nem avatkozott, mindazáltal alkotmányos érületének, mely családjának szintén egyik hagyományát látszik képezni, mindenkor igyekezett tanujeleit adni. A spanyolok mindjárt Izabella elűzése után gondoltak reá, mivel az ibéri párt is mellette volt, azon okból, mert legifjabb nővére Pia, Lajos portugali király neje levén, ekként az ő trónra lépte az olasz, spanyol és portugali királyi házakat közeli rokonságban egyesítette volna. De épen ezért nem tetszett a választás a még akkorában hatalmas III. Napoleon császárnak, s miután e körülményről Klotild nővére által értesült, mint különben is eshetőlegesen trónörökös — miután Humbert hercegnek csak 1869-ben született fiu gyermeke — a választást elutasította.

A mint azonban Napoleon porosz fogóságba esett, Amade herceg is ujjalag előtérbe lépett. A florenzi udvarral az alkudozások megkezdődtek, s miután a hatalmasabb udvarok részéről kifogás nem tétetett, csupán a kortes választása hiányzott. Ez már azonban nem volt épen könyvnyű dolog. A karlisták izgatták mint idegen, az ultramontanok mint az egyházi államot elfoglaló hitetlen Viktor Emanuel fia ellen, — Rios Rogas és Vega de Armigo hívei pedig Montpensiert pártolták. De végre is a katonaság s annak hátultólói, ágyui és golyószórói Prim tábornagy s miniszterelnök kezében voltak, s ezek segítségével sikerült is neki a királyt megcsinálni. A választás napján, nov. 16-án, Madrid körülbelül úgy nézett ki, mint a mi Pozsonyunk ezelőtt mintegy száz s néhány évvel, mikor a rendek a sanctio pragmatikát kimondották. Tüzérség, lovasság, gyalogság harczerészen vonult ki és szállotta meg a város különböző pontjait. Mindazáltal a pártok szónokai megtették ellenvetéseiket, de szavazásra kerülén a dolog, a 347 jelen volt képviselő közül szavazott 311, és pedig 191 az aostai hercegre, 27 Montpensierre, 1 ennek neje, 8 Esparterora, 2 Alfonz infansra, 2 a központosított, 60 a szövetséges köztársaságra, 19 pedig üres lapot adott be. Így aztán küldöttség ment Florenzbe, Aosta herceg elfogadta a koronát, s a többit tudjuk.

A viszonyok és jelek, melyek közt az új király elfoglalja trónját, a lehető legszomorubbak, de Spanyolországban már odáig jutottak a dolgok, hogy még ezeket a viszonyokat sem tartják a legkedvezőtlenebbeknek. A pénztár ugyan üres, és nincs kilátás, hogy hamarjában megteljen. Hódító háborut nem viselhet, s mindamellett a belforradalmak leküzdésére nagy hadsereget kénytelen tartani. De másfelől azzal biztatja magát az új királyság, hogy a sokat háborgott ország végre nyugalmat, rendet kíván, s európai fogalmak szerint ezt csak a királyság vér és vas rendszere képes biztosítani, a miben csak az a különös, hogy az öt világrész közt épen Európa visel legtöbb háborut, míg Amerika köztársaságai egy huzamban fél-fél századig is eldélégének békében — és szabadságban. Európa így tetszik önmagának: örökös háboruban és szolgaságban... ez, úgy látszik, előtte költöb, érdekesebb, mint a barbár Aasia örök békéje, s a szabad Amerika jólétének, hatalmának, műveltségének egyhangu prózaisága?

Vajda János.

Mese.

Fa-házban lakik Gyönyörű királylány. Gazdag arany haj. Omol el a vállán.

Szemébe mélyen Ne tekintis gondatlan. Villik, tündérek Tánca kel agyadban.

Karja hogyha átfog: Eszed elvész tőle: Csókját ha szívd: Gyönyöre megölne.

Tüzes a csókja: Szerelmi heve Edesen bődít el: — Tokaji a neve.

Szász Károly.

Hafiz dalaiból.

(A persa eredetiből.)

Tölts nemes bort a pohárba. Hints rózsát a föld porára. S balsors szíved' ne kinozza! — A csalogány így énekel: Midőn reggel víg dalra kelt, Kedves rózsá, mit szólsz hozzá?

Kert öleiben lágy fekhelyed. Illatos virágba helyhelyed. S szendereg ott égi kéjjel; Kedvesednek mézes ajka. Rabszolganőd derült arca, Égő csókid várja lévvel.

Ah! kiért vagy szép rózsátó Növésében oly törekvő? Mondszá, hogy ha majd nyílását Megérem e szép bimbónak, Melyik boldog halandónak Szánod első mosolygását?

Szép hajadon! víg kedélyvel Járj a zöld pázsiton szélre. S termeted oly ékes légyen, Hogy a ciprus mozdulósod' Látván deli szép tartásod', Rólad újabb példát végyen.

Ezer alkot ma belőled Bálványképet, pedig töled Az idő oly gyorsan repül. Fogadd az ohajtásokat Halálal s öríz azokat Szerelmed méltó kincseül.

E hullámzó haj illatát Édes lenne élvezni át. Ha a nő, kin a szépségnek Ez alkotja legszebb díszét, Terjesztén egyszersmind szét Illatárját a hűségnek.

Naponta a szárnyas sereg, Király kertjében így cséveg; Összhangzatban zeng a dal, hol A csalogány is egyedül Szerelmes dalba így vegyül: Versben, csupán Hafiz dalol.

Vince Dániel.

Higginbotham ur balesete.

(Amerikai beszély.)

Egyszer egy fiatal ember, ki szivarral és dohánynyal hazaló kereskedést folytatott, épen utban vala Morrístownból, a hol a reszketők (shaker) egyházközségének diakonusával jelentékeny üzleteket csinált. Parker's - Falls városka felé a Salmon folyó mellett. Csinos kis kétkerekű taligája volt, egészen zöldre festve s mindkét oldalán egy-egy odamázolt szivar-skatulyával, a hátulján meg egy indián főnökkel díszítve, ki egyik kezében pipát, a másikban aranyszínű leveles (dohány)szárat tartott. A hazaló fürge kis lovat hajtott s igen derék, becsü-

letes fiatal ember volt, életrevaló és ügyes az adásvevésben, de mégsem oly kitanult, mint a hogy a yankee-k szeretik, mert ezek, a mint gyakran épen tőlök hallottam, jobb néven veszik, ha éles borotvával koppasztják meg őket, mint valami butával. Különösen szerették hősünket a Connecticut mentében lakó csinos leányok, a kiknek kegyét rendszeren a legfinomabb pipadohányból álló ajándékaival nyerte meg és biztosította magának, mert megjegyzendő, hogy Uj-Anglia falusi leánykái többnyire mind egy szál (már t. i. virágszál) szenvedélyes pipások. Azonfölül, mint elbeszélésem folyamából ki fog tünni, a hazaló nagyon szemes és kandi volt s féligmeddig talán felegő is, a ki mindig arra szemfüelt, hogy újságokat hallhasson, mik aztán majd kifurta az oldalát, míg másoknak elő nem állhattak velök.

Pitymállatkor Morrístownban reggelizvén, dohánykereskedőnknek — becsületes nevével Pike Domokosnak — hét hosszú mérföldön át egy magános rengeteg erdőn kellett keresztül utaznia, természetesen a nélkül, hogy csak egy árva szócskát is lett volna kihez szólania, kivéve saját magát és virgoncz kis szürkéjét. Majdnem hét óra lévén, sokkal jobban vágyott megtartani reggeli pletykáját, mint egy városi szatócs a reggeli lapokat olvasni. Az alkalom erre nem is késett soká, mert a mint egyszer gyujtó-üvege segítségével szivarra gyujtva, fölpillantott, egy férfit látott aláereszkedni a domb lejtőjén, melynek alján a hazaló zöld kocsiával megállapodott. Domokos folytonosan szemmel kísérte a jövevényt míg leért, s úgy vette észre, hogy botja végére akasztva batyut emelt vállán és fáradt, de mindazáltal határozott léptekkel haladt előre. Meglátszott rajta, hogy nem a hajnal úde óráiban kelt utra, hanem utazott az éjjel is és utazni szándékozik egész nap.

„Jó reggelt, uram,” — szólt Domokos, mikor az idegen hangtávolba ért hozzá. — „On igen csinos trappban jár. Mi a legujabb újság Parker's-Falls-ban?” Az idegen mélyen szemére húzta szürke kalapjának széles karimáját s meglehetősen basszusan felelé, hogy ő nem Parker's-Fallsból jön, melyet a hazaló természetesen, mint saját utazásának véghatárát, kérdészködsében említett.

„Jól van, jól,” — viszonzá Pike Domokos — „hadd hallom hát a legfrisebb újságokat onnan, a honnan ön jött. Hisz' nemcsak Parker's-Falls van a világon. Más helyről is jó lesz.”

Ennyire fakgatva, az utazó, — kinek mellesleg fejeen mondvá, oly istentől elrugaszkodott kinézése volt, a melyet csak kívánni lehet, hogy úgy egy elhagyott rengetegben vele találkozzunk — egykissé habozni látszott, mintha vagy újságok után kutatna emlékezetében, vagy pedig azt fontolgatná, mimódon adja elő a miket tud. Végre a szekérke hágsóájára lépve, csak úgy oda sугva beszélt a Domokos fülebe, „ámbar hogy fenhangon is bátran beszélhet vala, mert bizonyára egyetlen élő lény sem hallotta volna meg kívülök.

„Holmi semmiségre csakugyan emlékszem” — suttogá az idegen. — „Az öreg Higginbotham urat, Kimballtonból, tegnap este nyolcz óraker gyümölcsös kertjében egy irlandi és egy néger meggyilkolta. Ezután a gyilkosok fölakasztották őt egy körtefa ágára, hol reggelig senki sem találhatja meg a holttestet.”

Ekkor az idegen, alig hogy e rémséges eseményt hazalónkkal közölte, ismét utra kelt, nagyobb sietséggel, mint valaha, s még csak vissza sem tekintve Domokos felé, ki

váltig csalogatá és hivatagá őt egy finom spanyol szivarral, hogy a részleteket is kicikarhassa tőle. A hazaló futtyentett lovának és elindult a dombon föléle, szörnyű mélyen elgondolkodván a szegény Higginbotham ur szánalomra méltó esetén, kit ő, mint hazaló igen jól ismert, nem csekély mennyiségű drága szivart, nőknek való cigáretteket, rágni és pipázni való finom dohányt adogatván el neki egyszer-másszor. De még inkább elálmétkodott azon a gyorsaságon, melylyel a szomorú hír hozzáig jutott. Kimballton majdnem hatvan mérföldnyire volt onnan egyenes irányban; a gyilkosság csak tegnap este nyolcz óraker ment végbe; s mégis Domokos már kora reggel hét óraker értesült arról, holott még maga a szegény Higginbotham ur családja is körülbelül csak épen ez idő tájt fedezhető föl a holttestet, mely ott a körtvefán függött. Az idegen aligha nem a mesebeli hét mérföldet lépő szizmát hordta lábain, hogy oly hihetetlen gyorsasággal tudott utazni.

„Hja, de mikor a rossz hírek szárnyai vannak, mint a példaszó tartja,” — gondolta magában Pike Domokos; — „aztán meg azok a megveszekedett vasutak... — Lehet, hogy ez a fráter épen extra volt megfogadva, hogy magától az elnököt vigyen üzenetet valahova.”

Végre hősünk úgy tette tul magát ezen a nehézségen, hogy bizonyosan az elbeszélő feledett ki vétségéből egy napot az esemény dátumának meghatározásakor, s így aztán a mi hazaló barátunk nyugodt lelkiismerettel adta tovább a rémtörténetet minden utszél, korcsmában és boltban; olyankor természetesen skatulya számára fogyasztván spanyol papírszivarokait legalább is husz rendbeli szörnyen megrémült hallgatóságra. Látván pedig, hogy mindenfelé kizárólagosan csakis ő tudja e nagyszerű eseményt, s ennél fogva szüntelen kérdésekkel ostromolják, a legjobb akaratall sem kerülhet el, hogy a történet körvonalaits kissé ki ne töltse, míg végre csakugyan tisztességes egy elbeszélés kerekedett ki belőle. Addig is addig, hogy utoljára egy oly bizonyítékra is bukkant, mely a látszatot csak annál valószínűbbé tette. Higginbotham ur kereskedő volt; s mikor Domokosunk e dolgot a megboldogult egyik hajdani boltsegédének elmondá, ez utóbbi oda nyilatkozott, hogy az öreg ur csakugyan mindig a gyümölcsösön keresztül szokott estvefele hazá menni, a boltból minden pénztét s valamennyi értékpapírját kabátjázsebében magával hordozva. Különben az egykori boltsegéd nem igen verte fejét a falhoz bujában Higginbotham ur szerencsétlen esetének hallatára, nyiltan elárulván ezáltal, a mit egyébaránt a hazaló is észre vön vele folytatott ügyes bajos dolgai alkalmával, hogy az egész ember megkérgesedett lelkiismeretű vén fejkő volt, oly zárkózott és hallgatag, mint a bün maga. Birtoka csinos kis unoka hugára fog szállani, a ki jelenleg még iskolába jár Kimballtonban.

Domokos addig terjesztgeté hieit a közönség s addig adogatá el szivarjait a saját hasznára, míg végre az éj reá szakadván, kénytelen volt előle egy utszéli csárdába menekülni, mintegy őt kis mérföldnyire Parker's-Falls-tól. Vacsora után legjobb fajtájú szivarjaiból egyre rá gyujtván, az ivóteremben letelepedett, s ismét elővette kedvenc rémtörténetét a szörnyű gyilkosságról, mely időközben annyira növekedett, hogy elbeszélése egy félórát vett igénybe. A teremben valami husz ember volt, kik közül tizenkilenc minden sem nélkül szentírásnak vette az elbeszéléteket. Hanem a huszadik egy őszbe csavarodott farmer vala,

ki kevéssel azelőtt érkezett meg lóháton és most egy szegletben meghúzódva csöndesen pipázgatott. Mikor aztán a történet véget ért, nagy ovatossággal fölkel, székét egyenesen Domokos elébe helyezé, s tekintetét mereven arczára függeszté, miközben oly kegyetlen rosz kapadohány füstöt eregetett szer-teszélylyel, hogy a hazaló majd hanyat esett a szagától.

„Meg merne ön esküdni rá,” — kérde egy feyvelmi vizsgálatra kirendelt falusi bíró hangján az idegen, — „hogy az öreg kimballtoni Higginbotham nemzetes uram gyümölcsös kertjében tegnapelőtt estve csak ugyan meggyilkoltatott, és hogy tegnap reggel nagy körtvefán függve találták?”

„En úgy beszéltem el az eseményt, a hogy hallottam, uram” — felelé Domokos, eldobva félig elszivott szivarát; — „én egy szóval se mondtam, hogy a dolgot magam láttam volna. Így hát nem is esküdhetem meg arra, hogy a gyilkosság csakugyan épen ilyen módon ment végbe.”

„De én meg megcsúszom arra,” — mondá a farmer — „hogy ha Higginbotham urat tegnapelőtt estve igazán meggyilkolták, akkor ma reggel a lelkével ittam egy pohár angol keserüt. Mert szomszédok lévén, a mint boltja előtt elvoglaltam, beszélőt, megkínált egy kis jóféle papamorgóval s egyetnás igazítani valót is bizottam, hogy utközben számára elvégezzem. De úgy látszott, hogy ő is csak annyit tudott saját meggyilkoltatása felől, mint a mennyit én tudtam.”

„Micsoda, hát nem volna igaz!” — kiálta föl Pike Domokos.

„Már én legalább úgy gondolom, hogy csak mégis megemlítetté volna egy pár szóval, ha csakugyan lett volna valami a dologban” — mondá az öreg farmer; s ekkor megint visszatolta székét a sarokba, tátott szájjal hagyva Domokosunkat a hallgatóság között.

De miért is kellett föltámadni annak a Higginbotham urnak? A hazalónak nem vala többé bátorsága belevegyülni a beszélgetésbe, hanem egy pohár groggal vigasztalta magát s azután lefeküdt, de szegény feje az egész éjjel azt álmodta, hogy azon a végzetes körtvefán függ felakasztva. Hogy a vén farmert kikerülhesse (kit annyira utált, hogy jobban szereti vala, ha történetesen azt akasztották volna föl Higginbotham ur helyett) Domokos már szürkületkor fölkel, befogá apró szürkéjét, a zöld szekér elébe és gyorsan tova vágatott Parker's Falls felé. Az úde lég, a haramatos út, és a gyönyörű nyári hajnal fölfrísíté kedélyét, sőt még arra is rávette volna, hogy kedvenc történetét újra elbeszélje, ha t. i. akadna volna egy jámbor halandó, a ki azt meghallgassa. De nem találkozott sem ökörszekérrel, sem könnyű kocsiával, csak gyalog utassal sem, míg végre, épen a mint a Salmon folyamon átkelt, egy férfi jött lassan lépdelve a hidon keresztül, ki vállán botja végére akasztva egy batyut hozott.

„Jó reggelt uram!” — mondá a hazaló, megállitva lovacskáját. — „Ha véletlenül Kimballtonból vagy arról felől jönne ön, elmondhatná nekem a Higginbotham ural történet eset valóságos mibenlétét. Igazán meggyilkoltatott-e az öreg ur, két vagy három nappal ezelőtt egy irlandi és egy néger által?”

Domokosunk sokkal hevesebb mohósággal beszélt, hogy sem észreveheté volna, hogy az idegen maga is feltűnően magán viselé a sötét szerencsén vér színezetét. Pedig hát e véletlen, gyors tudakozódásra mintha egészen átváltozott volna szerencse-

nünk bőre; sárga színe kísértetiesen elhalványult, mi közben reszkette és hebegve így felelt:

„Nem, nem! Ott nem volt színes ember! Egy irlandi akasztá fel őt, tegnap este nyolcz órakor! Hiszen én ott jártam hétkor! Akkor pedig az ő cselédei nem is kereshették őt a gyümölcsös kertben.“

Alig hogy eny nyit mondott a sárga ember, a midőn azonnal félbeszakasztá beszédét, s bárha elég fáradtnak látszott is azelőtt, ismét utra kelt olyan gyors lépésekkel, melyek a házaló szürkénének is számot tettek volna. Domokos egészen elképpelve bámult utána. Ha kedden este előtt nem történt meg a gyilkosság, ki lehetett hát az a próféta, ki azt minden részletes körülményeivel egyetemben már kedden reggel megjósolá? Ha Higginbotham ur hült tetemeit még saját

családja sem fedezé föl, honnan tudhatta ez a mulát, valami harmincz mérföldnyi távolságból, hogy ő gyümölcsös kertjében függött, kivált ha Kimballont azelőtt hagyta el, mielőtt a szerencsétlen embert egyáltalában fölakasztották volna? E kétséges körülmények, aztán meg az idegen meglepetése és ijedelmé is önkénytelenül azt a gyanút ébresztették föl Domokosban, hogy aligha a színes ember is nem része a gyilkosságban, miután a gyilkosság, a mint látszik, csakugyan megtörtént.

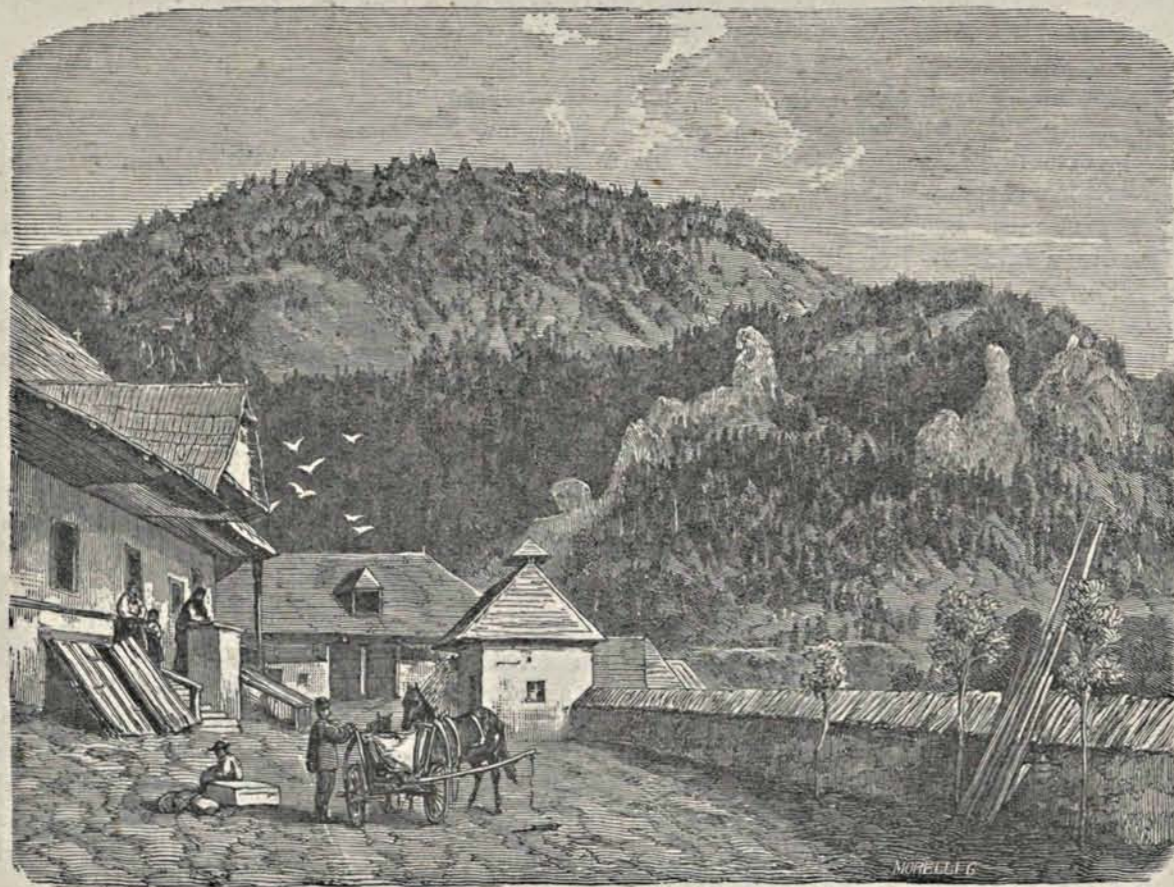
„De hát hadd menjen a szegény ördög,“ — gondolá magában a házaló, — „én teljességgel nem akarom fekete vérét

a lelkenem viselni; s ha tán fölakasztának is ezt a szerencsét, vajjon Higginbotham ur nem épen csak úgy fölfüggesztve maradna-e? Csinaljatók, hogy ne legyen felköve az öreg ur! ... Ha megérdemelte, ám jól van; de azt soha sem tudnám neki megbocsátni, hogy ismét föléledt és engem hazugságban hagyott!“

Ilyetén gondolatokba mélyedveért Pike Domokos a fűtezára Parker's-Falls-ban, mely, mint mindenki tudja, oly élénk egy városka, milyenné csak három gyapotgyár és egy fűrész-malom tehet egy helységet. A gépezet épen akkor pihenőben volt és

végre, avagy a bün sulya egészen csak Evin szülőttére nehezül-e. Azt se merte bevallani, hogy az esemény valóságos felől jót áll, vagy hogy azt ettől vagy attól hallotta; sőt okosabbnak látta csak annyit mondani, hogy ezt a történetet mindenütt széltére beszélik.

Természetesen a rémtörténet olyan gyorsan terjedt el az egész városban, mint a tűz a száraz cserje között, és csakhamar elannyira általános beszéd-tárggyá lön, hogy utoljára senki se tudta volna megmondani, hogy voltaképen honnan is kerekedett hát az egész história? Higginbotham urat úgy ismerték Parker's-Falls-ban, mint bármelyik oda való polgárt, részvényese lévén a fűrész-malomnak és tekintélyes üzlettárs a gyapot-gyáraknál is. A lakosoknak ugyszólva saját érdekük is össze volt nőve az ő életével. Oly nagy volt az izgatottság, hogy a

Göde a Maros szorosában a Leo sziklával háttérben. — (Keleti Gusztáv rajza.)

csak néhány bolt-ajtó vala nyitva, mikor a koresma kocsisinjébe hajtattott (azaz: hogy hajtott ő maga), legelső dolga lévén természetesen, hogy lovának négy porció zabot parancsoljon. Második dolga pedig persze az volt, hogy előadja Higginbotham ur

parker's fallsi újság is megelőzve rendes megjelenésének idejét, egészen rendkívüli alakban két hasábos kolumnával és a fejezetek élén díszes metszetű czimbetükkel jelent meg, legfőkéül volt olvasható: HIGGINBOTHAM UR IRTÓZTATÓ MEG-

GYILKOLTATÁSA! A többi borzasztó részletek között még annak a kötélnék a minőségét is leírta, melyet a holt ember nyaka körül hurkolva találtak, és pontosan meg volt határozva ama sok ezer meg ezerre menő dollárok száma, melyeket a szegény meggyilkoltól elraboltak; persze sok pathoszt pazarolt szerencsétlen hátrahagyott unokahuga búbanatának

Décs főtere. — (Fénykép után.)

szerencsétlen esetét a vendéglősnek. Hanem annyit mégis czélszerűnek látott, hogy a rémséges esemény dátumát ne határozza meg épen oly pontosan, mint előbb tevő, valamint hogy azt se állítsa épen oly határozottan, hogy vajjon a gyilkosságot csakugyan egy irlandi és egy mulát hajtotta-e

leírására is, ki egyik ájulásból a másikba esett, a mikor nagybátyját a körtvefán függni látta rémségesen üres, kifordított zsebekkel. A városka költője szintén megörökíté egy tizenhét strópháju balladában a fiatal kisasszony szomorúságát. A helységi előljáróság tekintetbe véve Higginbotham

ur érdemeit a város körül, rögtön meetinget tartott, melyben elhatározták, hogy hírdetéseket bocsátanak ki, melyekben 500 dollárnyi jutalmat ajánlanak annak, a ki az öreg ur gyilkosát elfogja vagy elrablott kincseit előkeríti. (Vége követc.)

— Topliczával együtt — a csik-gyergyói havasok azon öblözétéhez, mely jelenleg Tordavármegyéhez számítatik. Oláhok lakják, mint Torda felső részét s havasvidékeit általában. A hagyomány azonban azt tartja, hogy hajdan Toplicza is, Mesterháza is, e hozzá tartozó kis helységgel együtt, melynek neve Göde, Székelyföld volt. Akár az, akár nem, szép és nagyszerű vidék.

s épen gyergyói eredetű folyó létére, ez idegen völgyeket is szívesen megöntözi szeszélyes, szilaj csapongásával, s úgy felveszi havasi patakjait, mintha egészen rendén valóknak találná, hogy neki adózzanak. De melyik nevedekben levő hatalom nem szeret — anektálni? Elég az hozzá, Göde egy Mesterházához tartozó kis helység a hasonnevű patak balparti

Jelenet az ortlansai csatából.

Egy kép a Székelyföldről.

Tulajdonképen nem is a Székelyföldről, mert a falu nevet viselő, de azt alig érdemlő kis telepceke s a vadregényes sziklacsoportozat, melyeket Orbán Balázs „Székelyföld“-jéből vett képiünk ábrázol, nem tartoznak a Székelyföldre, hanem

S az utas, a ki tapasztalás kedvéért, vagy a természet nagy szépségeit élvezni, Gyergyó-országból (mert így hívja a székely, nagy kevélyen, a kilencz falu völgyét!) át csap Topliczára, Mesterházára, Gődére: bizony nem veszi észre, hogy más „országban“ jutott volna, a táj oly gyergyóias. A Maros sem válogatós e részben, székely

beszakadásánál; itt is van fátzállító fán csuszó vasut, melyen a balparti hegyek fáját hordják le. E kis helység fekvése valóban meglepően szép-mondhatnám nagyszerű; ez kétségtelenül a Maros szorosának egyik legszebb fénypontjánál tekinthető, szemben (a jobb parton) van a Leo, legmagasabb csúcsa a Maros-szorosnak, honnan egész

Porosz lovasok portyázason.

Mikor Sedan és Metz után nyugat felé nyomultak a német seregek, kevés ember tudta elhinni, hogy csakugyan Páris ostromára kerüljön a dolog, s legkevésbé a párisiak maguk.

Hiába sürgették némely belátóbbak, kik a magaslatot porosz humanitásról kellő tudomással bírtak s tudták, hogy azoktól a legnagyobb yandalisus is kitelik, hiába sürgették, mondom, hogy Páris környéke több mérföldnyi területen pusztítottassék el, hogy rombolják a falvakat, vágják fel és messék keresztül az utakat, röptések légbe a hidakat és egészek porrá az erdőket, hogy így a közeledő ellenségnek támpontja és fedezete sehol ne legyen, hanem maradjon télvíz idején Isten szabad ege alatt.

E rendszabályt csak Páris közvetlen közelében fogantatosították; a környék azonban most is nagyjából úgy áll, mint a háború előtt, legfeljebb a lakosok hagyták el falvaikat, a poroszoknak engedve át tűzhelyüket fedelüket, s a német hadsereg el tudja rejteni hadműveletét dombos vidéken s a fennálló erdők sűrűjében.

Képzünk egy portyázó dzsidás-csapatot mutat, a mint a Páris környékbeli erdők egyikén áthalad.

Az uhlánusok a hadjárat alatt nagy hirtrevertettek szert. Legbátrabb, legkitartóbb katonái talán az egész német seregeknek, csak hogy bátorságuk durvasággal, sokszor embertelenség-párossal.

Minden még el nem foglalt francia területre lovas dzsidás teszi először a lábát. Ők képezik a masírozó hadseregek két mindenit, s néha napi járó földdel előzi meg egy-egy kis előcsapat a főereget, melyhez tartozik.

Őket küldik ki élelmiszereket requirálni, a mihez mindenek felett értenek. Őket küldik a föld-talaj, topografiai viszonyok kiküldésére, s ők azok, kik a föld népevel legtöbb érintkezésben vannak s attól tudósításokat szereznek a szükséges dolgok felől.

Ők végre azok, a kik a különböző hadtestek között az eleven táviratát képezik. Gyakorlott és gyors lovasok s többnyire intelligens emberek. — Benne vannak minden közben: s volt eset rá legközelebb Bapaume alatt, hogy a futást szülő francziákat egy ezred dzsidás üldözöbe vette; azok azonban hirtelen négyzetet képezve, sortüzet adtak reájok 50 lépésről, s az ezrednek fele rögtön elesett.

Egyveleg.

*(A gyermekel Párisban.) A „Medic. Wochenschr.” írja: „Gondolj szerencséd napjaiban a szerencsétlenre, a bőség napjaiban a szűkölködőkre!” Épen ezen napokban, midőn nálunk annyi gyermek megkapta karácsonyi ajándékul azt, a mit szíve és szeme óhajtott, midőn legboldogabb alkalmak beteljesednek, gondoljunk a Párisban éhező s szomjazó gyermekekre. Igen ártatlan, gyámoltalan gyermekek thöznek és szomjaznak, vérzenésébe és vérgyengeségbe esnek, szenvednek, fonnynak és ezenként elhalnak. Egy értelmes orvos, ki Strassburg ostrománál jelen volt, beszéli, hogy az ostrom alatt Strassburgban a csecsemők legnagyobb része chsétől és elerőtlenedéstől meghalt. És ez természetes is. Az egészséges, ép ember sok mindenféle póteleddel találhat magának. Ha nincsen ökö, vad vagy szárnyas husa, lovat, házi nyulat, macskát és kutyát eszik, mindentől

mesterséges, talán nem a legizletesebb tápanyagokhoz nyulhat, szükség esetén kenyér és bor, vagy épen kenyér és vízből élhet heteken, hónapokon keresztül. De a fiatal gyöngye gyermek, a csecsemő, ki egyetlen eledelre: tejre, embejtéjre vagy egészen elapad, vagy pedig tartalma a gyermek gyenge emésztő szerveire nézve veszedelmessé, halálössé lesz. Minő fájdalom lehet az anyának, midőn gyermekének nem nyújthatja emlőjét, mert nem volt tápláléka, mielőlt elegendő anyatej képződhetett volna? A gyermek, talán az egyetlen gyermek, napról napra, óráról órára fonnynak, az anya látja gyermekét then halni és nem segíthet rajta. Nincs menedék a halál elől. Nincs orvos és orvosság, mely a csecsemőt megmenthetné. Ily iszonyuan anyagi alapon nyugszik az emberi lét. A gyermek éhezik, szomjazik és elhal, mint a lámpa elalszik, melyből kifogy az olaj. De nem azokat kell sajnálni, a kik meghalnak, hanem azokat, a kik élve maradnak és talán éveken át viselendik magukon a csecsemőkörökben szenvedett táplálékhiány nyomait; sajnálni kell a szülőket, kik kénytelenek lesznek nyomoru gyerme-

e cikkből. Az 1820—30-as években kiadott ugyan a tárgyalásokról „Diarium”, de annak értéke nagyon csekély volt, miután az akkori cenzurái viszonyok miatt tartalmát nem volt szabad sajtó útján terjeszteni. A szabadelvű párt hermetice el volt zárva a külvilágtól. E bajon segített 1830-ban gr. Andrássy György a szabadelvű párt nevében azon indítványt tette, hogy maga az országgyűlés adjon ki lapot tárgyalásainak közlése végett. Habár az indítvány elfogadott, annak kivételét a reakzionárius párt mindig képes volt meghiusítani, daczára, hogy ez eszmé ismételt szönyegre került. Érdekes Méreynek, az alsó-tábla elnökének, azon felelete, melyet 1833-ban egyik interpellációra mondott: „Nyolcz századig fenállott — ugymond — az alkotmány újság nélkül. Két év óta a műveltség nem emelkedett annyira, hogy erre kikerülhetlenül szükség volna.” Ezt ugyan Kölcsey Ferencz a legügyetlenebb feleletnek mondja naplójában, melyet valaha elnök adott, de mégis mutatja, mily könnyen bánt el még akkor a kormány az ellenzékkel. Ily körülmények közt megelégedtek a rendek az irott újság kiadásával, melyet Kossuth szerkesztett, Hajnik s még néhány gyorsíró följegyzése alapján. A gyorsírók hiányán a liberális párt mindenkép segíteni akart, nevezetesen Károlyi György és Andrássy György gróf 100 aranyat tüztek ki a legjobb gyorsírási munkára. Kuriozumként megemlítjük, hogy akkoriban a gyorsírókat nem az ország fizette, hanem e czélra 119 követhető álló consortium alakult.

Porosz dzsidások portyázason.

keiket nézni és átkozni a háboru nyomorát. E nyomor nemcsak a jelen, az ostrom alatt levő párisi nemzetet sújtja, hanem a jövő nemzedéket is!

*(Európai nagyhatalmak.) Német tudósok már kezdik számítani, hogy az új német birodalom Elzászt és Lotharingát is — kissé korán — már hozzá számítja, 9901 négyzet-mérföldnyi területből fog állani, s 40 millió lakosa lesz. Népszerűség és kiterjedés tekintetében tehát csak Oroszország mulná fölül, mely 100,285 négyzet-mérföldet foglal el, s 96 millió lakost számlál. Franciaországban Elzász- és Német-Lotharinga nélkül 9588 négyzet-mérföldnyi területre s 37 millió lakosa lesz, tehát mégis több, mint Ausztriának és Magyarországnak, mely 36 millió lakost mutathat föl, mely azonban mind Francziának, mind Németországnál nagyobb, a mennyiben 16,780 négyzet-mérföldet foglal el. Nagy-Britanniának és Irlandnak 5732 négyzet-mérföldnyi területre és 31 millió lakosa van; Olaszország Romával együtt 5376 négyzet-mérföldet foglal el, és 26 millió lakost számlál.

*(A nyilvándosság a magyar országgyűlésen 1848-ig.) A gabelsbergeri gyorsíró-egylet által kiadott „Gyorsírási Lapok” egy hosszabb cikkben leírja azon küzdelmeket, melyeket az országgyűlésnek a nyilvánosság 48-ig a reakcióval vívni kénytelen volt. Néhány érdekesebb adatot közlünk

metű követnek stb. Az 1847-ki országgyűlés kezdetével a cenzura ez utolsó bilincsei is leszakadtak.

*(Szónokaink gyorsasága.) A „Magy. Gyorsíró” januári számában olvassuk: A negyvenes években országgyűlési gyorsíróink „mártás” szerint mérték a beszédek, és három, öt vagy tíz mártásosnak nevezték a szónokot, a szerint, a mint beszéde folytán három, öt vagy tízszor kellett bemártani a tollat. A mai gyorsírók már nem érik be az ilyen tökéletlen mértékkel, hanem a szót, sőt a szóttagot veszik a mérés egységéül. Egy, e czélra készített összehasonlításból a következő adatokhoz jutottunk. Eötvös József b. a törvényhatóságok rendezése fölött 1870. jul. 19-én 38 percig tartott beszédében 3012 szót mondott, s így perceként átlag 79 szót ejtett. Deák Ferencznek a közös pénzügyminiszter hitelművelete tárgyában november 23-án 19 percig tartott beszéde 1646 szóból állt, s így perceként átlag 86½ szót ejtett. Lónyay Menyhért a képviselőházban mondott bucsúbeszéde 115 percig tartott, pontos számítás szerint összesen 10,660 szót átlag perceként 92½ szót mondott. Kerkapoly Károly az indennitvi kérdésben — szokottnál lassabban szólva — 20 perc alatt 156 szót, s így perceként átlag 93 szót ejtett ki.

Melléklet a Vasárnapi Ujság 3-ik számához 1871. jan. 15.

TÁRHÁZ.

Irodalom és művészet.

*(„Erdélyi Protestáns Közlöny.”) egyházi és iskolai hetilap jelenik meg Kolozsvárt, Szász Gerő ref. lelkész és esperes szerkesztése alatt. Szász Domokos főmunkatársága mellett. Az erdélyi reformátusok épen egyházi ügyek gyökeres átalakításával s szervezésével levén elfoglalva, a szervezkedés kérdéseit maguk is eléggé igazolják az új lap keletkezését, mely azonkívül is rég érzett szükségűt pótol a Királyhágón tuli protestáns egyházban. A megjelent első számban a szerkesztő bevezető cikket után Szász Károly szól hozzá az erdélyi egyházszervezet kérdéséhez, egy kisebb cikk pedig a felekezeti viszonyosság egyik gyakorlati kérdését elemzi. A tárczát Szabó Károlynak, az erdélyi múzeum tudós könyvtárnokának nagy érdekű közleménye nyitja meg. „Adalékok régi protestáns nyomdánk történetéhez”. Könyvismereteselek, Lapszemle, Belföld, Vidéki élet, Egyházi élet, Külföld, Aranykönyv (egyházi és iskolári tett áldozatok) s Könyvészet rovatok egészítik ki, mint az egyházi élet köréből, a gondosan szerkesztett s valódi díszszel kiállított lapot, mely hetenként egy (néha másfél) iven jelen meg, előfizetési ára egészévre 6 frt, félévre 3 frt.

*(Uj hírlapok.) Megjelent és szerkesztőségünkhez beküldetett a „Sopron” első száma; mint ebből látjuk, e hetilap — igen helyesen — kiválólag a helyi és vidéki érdekekkel szándékozik foglalkozni, a politika kizárásával. Szerkesztője: Csöndes Ferencz, főmunkatársai: Ballagi Károly és Vargyas Endre. — Az ország másik szélén, Brassóban megindult „Nemere” első száma is megérkezett. Élénk beosztásáról követhetve hiv képt fogja adni Brassó-vidékének és Háromszéknek, melyeket első sorban képvisel. A „Nemere”, melyet Kenyeres Adolf szerkeszt és ad ki, a harmadik magyar lap, mely Brassóban jelenik meg. Az első a 30-as években Veres György és Köpe; a másodikat, 1847—49-ben Veszely Károly szerkeszté.

*(Szépirodalmi lapok.) A Maros-Vásárhely Tolnai Lajos által szerkesztett szépirodalmi lap: az „Erdély” első száma ugyanazon tartalommal jelent meg, mint a mutatóványom, melyet már ismertettünk. — Szana Tamás „Figyelő”-jében új közleményeket is találunk, így Szalay László két ifjúkori költeményét „Ninához” és „A választott-hoz.” Csillagh Gyula „Az irói tulajdon jogról” ir, e tekintetben törvényt sürgetve. — A Benedek Aladár által szerkesztett „Szépirodalmi Közlöny” első számát a szerkesztő „rövid vezérszó”-ja nyitja meg; közöl e szám eredeti költeményt Tóth Endréről és egy új angol költő versét Prém J. fordításában; egy eredeti s egy fordított (angol) novellát; tárczát, és „élet társadalom” rovatában egy cikket a némaczpaczióról; azonkívül számos könyvismeretést hazai és külföldi művekről, és végre apróságokat a napi élet, ipar, kereskedelem és tudomány köréből. A borítékon újdonságok, könyv- és zenemű-lajstrom.

*(Nők lapja.) Heckenast Gusztáv februártól kezdve „Nők lapja” című hetilapot ad ki, melyet báró Egloffstein Amália és Illésy Györgyné szerkesztenek. Az eddigi női lapok a szépirodalomra és divatra fektették a főszűl, a „Nők lapja” ezeknek csak mint szükségesnek ad tért, de főtartalmát a női munkalepítésre vonatkozó cikkek tekintik. A mutatóványom még e hó folytán megjelenik.

*(Népszínmű pályázat.) A nemzeti színház igazgatója 100 arany pályadíjt tűzött ki egy a mult, vagy közel mult, vagy jelen magyar életből merített eredeti népszínműre. A pályaművek idegen kézzel leírva, a szerző nevére rejtő jelleggel, 1871. augusztus 10-ig a nemz. színházi titkárhoz küldendők be. A pályadíj a legjobb műnek okl. 1-én fog kiadni.

*(A Kisfaludy-társaság) által mult évben ki-tűzött pályakérdésekre, mennyiségi tekintetben, szép eredményt mutat fel a beérkezett pályaművek száma: „A tragedia emlektét”-re három, a „Balladák”-ra pedig 33 munka érkezvén be.

*(Nyilatkozat.) „Székelyföld” című munkám V-ik köteté sokkal terjedelmesebbé növen ki magát, mint a hogy előre hittem, csak jelen év febr. hó vége felé kerülhet ki a sajtó alól; miért t. előfizetemet még egy kevés türelmem kérem fel, megjegyezvén, hogy Ráth Mór könyvkeres-

kedő Pesten továbbra is fogad előfizetéseket ezen 32 ives és 40 eredeti képpel díszített kötetre, fűzött példányra 2 frt 50 kr., díszk. példányra 3 frt 60 kr. — Orbán Balázs.

*(Dr. Császár Károlytól) „A csillagos ég” című munka jelent meg Aigner L. kiadásában. Érdekes ifjusági olvasmány, mely világos nyelven és számos ábra segítségével ismerteti meg a csillagászat elemeivel. 264 lapra terjed, a szövegbe nyomott 104 fametszvényvel.

*(„Természettudományi Közlöny.”) A természettudományi társulat e folyóiratából legújabb kettős füzet: a III. kötet 9-ik és 20-ik füzet jelent meg, következő tartalommal: Doppler elve s alkalmazása a hang- és fénytanban, b. Eötvös Lorándtól. Az emlékező tehetség, mint a szervezett anyag működése, Hering Ewald után Török Aurél. Más világok mint a miénk. Az épületek továbbolatlása Amerikában (ábrával). A m. tud. akademiából. Apróbb közlemények. A társulat alapszabályai. Tisztviselők névjegyzéke. Tiszteleti, pártoló, levelező tagok és rondes tagok névsora. Nekrológ. — E havi folyóirat egy évi folyamának ára 5 frt.

*(Az „Erdészeti Lapok”) mult évi XII. füzeté, következő tartalommal jelent meg: A badeni és württembergi fekete erdő. (Vége.) Igly XVI. szept. város erdőszékné rövid leírása. Ötleték a volt magyar kir. pénzügyminiszternek az államvagyonnól tett feltérjesztése alkalmából. Törökország erdőtervéne. A legújabb vadászati törvényjavaslat. Különfélék. E lapok szerkesztője Wagner Károly, főmunkatárs Divald Adolf.

*(Uj zeneműek.) „Mosonyi gyászmenet.” Zongorára szerző Liszt Ferencz. Kiadta Tábarszky és Parsch. Ára 1 frt 20 kr. — E mű dícséretét Liszt feltétlen hűveire bízva, csak annyit jegyzünk meg, hogy a hatás, melylyel kellő zeneszerelés mellett kétségkívül bírhat, zongorán teljesen elvész. A hosszú kitarások, monoton menetek e hangszeren nem jutnak érvényre, s szerepük csak vonó, s még inkább fuvó hangszereknél lehet hatásos. Az egész különben inkább halott ábránd, mint gyászmenet, — menni reá alig lehetne, míg pl. Beethoven híres Marcia funebre-ja, vagy Chopin halotti indulója e czélra is alkalmasok. — „Boldogság emléke”, ajánlva B.-Schiffner Gyuláné urhölgynek. Szerző Csillag József. Ára 60 kr. Kiadta: Rózsavölgyi. Czimplaja izlésteljes, a dalmak menete meglehetősen ismert, csaknem triviális — de az egész úgyesen van összeállítva, s újabb csárdás-zeneirodalmunkban hely foglalhat el. — „Erdő, erdő, sűrű erdő” — hogy miért kellett „a Mesdemoiselles Guillemette de Fogthüey et Emilie de Nagy”-nak „par G. Pávay” által francziául ajánlva lenni, hanem ha a francziák iránti rokonszínükből — nem értjük, mert hisz azt elhítheti Charles de Csithy jeune a Débrécine — hogy közönsége magyarul is megértette volna e különben csinos és hatásos ábrándot, melynek ára 80 kr. — „Höcher Peter polka”. Az analóg ismert melodia szerint, oly garázd kiállításban, hogy az ember nem hisz szemének, midőn ily díszetlen külső alatt Rózsavölgyi jó hiteli s izléséről ismert címét olvassa, vagy talán így gondolta a kiadó ur a külsőt a belsővel kiegyeztetetni, az alakot a tartalomhoz méltóvá tenni. Ára 60 kr.

Közintézetek, egyletek.

*(Magyar tud. akadémia.) A 2-ik osztályának jan. 3-ki ülésében Csaesó Imre levelező tag értekezett a „Halálbűntetéséről”. Megjegyzé, hogy e tárgy a jogi és erkölعتani irodalom által már minden oldalról meg van vitatva, úgy hogy legfeljebb az indokok új csoportosítása és változó előadása által lehet tán olyanokat is megnyerni az ügy részére, a kik előbb ellenzői voltak. Nagy jogtudósok is voltak, mint pl. Mittermayer, ki felszázados irodalmi pályán keresztül védte a halálbűntetés iránti tartást, de végnapjaiban mégis az eltörlésre adta véleményét. A törvényhozások eljárássában mind több-több hajlam mutatkozik a halálbűntetés eltörlésére, vagy legalább azon bünesetek számának kevesebítésére, melyekre halálos büntetés van szabva. Például Angliában még a mult század végén hűszáz büntény volt elsorolva, melyek a körülmények szerint halállal voltak büntethetők; 1830-ban ezek közül már csak tizenöt

büneset áll fenn; 1860-ban pedig csupán két bünye, a honárulásra és felségsértésre nézve maradt meg a halálos büntetés. A magyar jogászgűlés hosszasan megvitatta e kérdést s az eltörlés mellett nyilatkozott a szavazatok többsége. — Második fölolvás volt Henszlmann Imre r. tag, a ki négy régi löseki krónikát ismertetett, melyek a XVI—XVII. század történetéhez sok adatot szolgáltatnak. Az egyik többek közt azt is följegyzí, hogy Lőcsén 1613-ban papírgyár alapított, s ez volt Magyarországon a legelső.

*(A természettudományi társulat) jan. 4-ken tartott közgyűlésén Szotecz elnöki és Szily K. titkári jelentéseiből sok öröndetes adatot hallánk e társulat virágzásáról. A tagok létszáma jelenleg 2228, a társulati vagyon 14,138 ft 67 kr.; a 2851 kötetből álló könyvtár az utolsó három évben 728 művel gyarapodott, de bár természettudományi munkákban Pesten nincs külön könyvtár: mégis csak negyvenhat egén vette igénybe, a mi már nem tartozik az öröndetes adatok közé. A társulat három év alatt 70 gyűlést tartott sok fölolvással. Közönlőncök füzetei elismerésben részesültek, stb. A társulat ezentul nem tűz ki pályázatokat, hanem a munkák iratását megbízás útján eszközli. Így a mezőgazdasági vegytan megírására, 2000 ft díjjal, [1873. június 30-dikáig, dr. Schenez István és Balázs István szólítja föl. A vas és logfőbb vegyületeinek vegytani elemzéséről szóló munkára pedig Wartha Vinczét kéri föl, szintén kétezer frttal, ha t. i. az országgyűlés ismét meg fogja szavazni az ötezer frtnyi évi segélyt. A Bugáth-féle pályadíjat ezentul nem évenként, hanem csak minden 3-ik évben adják ki. A pályakérdés ez: „Adassanak elő kultivált növényeink betegségei.” Beküldési határidő 1873. jun. 30. — Ezután következtek a választások: Elnökké választott Szotecz József; alelnökök: Than Károly és Szily Kálmán, első titkár: Lengyel Béla, másodtitkár: Petróvits Gyula, könyvtárnok: Somogyi Rudolf, pénztárnok: Eggressy Rezső.

*(Az erdélyi múzeum) beces gyarapodást nyert gr. Gyulai Lajos örökösének ajándékából. 200 kötet beces könyv, 6 kötet kézirát és 4 kötet eredeti oklevél került a múzeum könyv- és kézirattárába. Az oklevélkötetek igen beces anyagokat tartalmaznak. Így az I. kötet 30 darab oklevél a XIV. és XV. századból; a II. kötet 81 darab okmány a XV—XVII-ik századból; a III. kötet II. Rákóczi György fejedelem leveleit Gyulai Ferencz váradi kapitányhoz; a IV. kötet 11 oklevelet a XVIII. századból.

Egyház és iskola.

*(Révész Imre) a debreczeni reformált egyház kitünő lelkésze és a m. tud. akadémia tagja decz. 15-én a bécsi protestans theologiai fakultás által hittudorrra nevezettet ki — a hittani irodalom terén tanusított kitünő működéséért. Öszinte örömmel jegyezzük fel derék tudósnk e méltán megérdemelt kitüntetését.

*(Felnötök oktatása.) Pécssett a „felnötök” oktatását vasárnap nyiták meg ünneppólyesen. Szauder igazgató kiemelé ez új intézmény horderejét, Buhreg polgármester fölhívta rá a közönség figyelmét, Perczel Miklós főispán a műveltség befolyását a köziólétre s erkölcsiségro emelé ki. Kovács püspök megáldá ez új intézményt. A tanfolyamra sokan vannak beírva, köztük egy 83 éves aggyastár is. Előadásokat Verhőczy, Szecsődy és Inczedy tanárok nyitottak meg, az ügyhöz méltó buzgalommal. — Pesten 40-nél többen ajánlkoztak már a felnötök oktatására.

*(A közoktatási miniszter) Varsady Lajos ercsi ref. lelkész felhívására megírt második tanfelügyelővé nevezte ki.

*(Katonai tanfolyamért) folyamodott Nagyvárad városa s az ottani akadémiai tanuló ifjuság. A miniszterium e kívánatok helyet adott, s e hó 16-án a katonai előadások megnyílnak a nagyvárad akadémian.

*(Iskolai jelentés.) A pesti ág. hitv. evang. egyház fi- és leánytanodája az 1870/71-dik iskoláév téli vizsgáit január 26-tól január 31-ig bezárolag fogja tartani, még pedig délelőt 9—12, délután 2—5 óráig. A második félév február 1-jén veszi kezdetét, a tanítás pedig február 6-án. — Az igazgatóság.

Mi újság?

(Sayous Ede.) jeles francia tanár és író, ki a múlt nyáron Pesten időzött magyar irodalmi és történelmi tanulmányai véget és nyelvének is jól érti, közelebb Gyulai Pálhoz egy magyar nyelven írt levelet intézett Bordeauxból, hol a honvédelmi kormány külügyi hivatalánál dolgozik. Leveleiből érdekesnek tartjuk a következő sorokat közölni: „Nem akarom úgy kezdeni meg az esztendőt, hogy — francia szokás szerint — önmagunk a magyar barátainknak boldog újévet ne kívánjunk. Legyen benne szerencsés Magyarország, és szerencsés — a mennyire lehet — az én szegény hazám! Itt senki sem reménytelen. Minden ember dolgozik, a mint tud. Világ kezdetétől fogva nem látszott soha egy nemzet is ily bátorságot mutatni annyi szerencsétlenségben, mint a miénk, csak ti, magyarok, 1849-ben. Egy derék nép nem fél a szegénységtől, csak a közjót akarja, csak arra gondol. A magyaroktól nem kívánunk mást, csak barátságot. Tudjuk, hogy velünk örvendenek, ha győzünk.”

(A francia hadifoglyok Poroszországban.) Hubertsheimből (Porosz-Sziléziából) írják: Nálunk most 16—20 foknyi hideg van. Legtöbbet azeneknek ezen időjárás által az éghajlathoz nem szokott francziák. Neisében 15,000 fogoly összehalva fekszik a kazamatákban nyomorultán öltözve, és félig holtan az éhség és hidegtől. A számos foglyok elhelyezése czelljából egy öt láb mély és két négyzetű öl teriműj lyukakat ástak a földbe, ezeket deszkákkal bélelték ki és deszka tetővel látták el. Fűtésről természetesen ily helyiségekben szó sincs. Ezen emberek borzasztóan szenvednek. Sovány kosztot kapnak, a hideg megzideleli őket, s így nem csoda, ha nagy számban menekülnek Osztrák-Sziléziába. De a magas hóban sokan eltévesztik a határt s utjalon elfogatnak, mások a határerdőkben fagynak meg, mint a múltkor egy volt eszázri államügyész, kit a poroszok tuszul hurcoztak el Dijonból. Sorsa, melyben már többen osztoztak, átalános botránkozást ér s az banásmdó felett, melyek a poroszok a polgári egének irányában követnek.

(A keleti harcstéren) a francziák úgy látzók előnyöket vívtak ki, a Villersexelnél jan. 9-én vívott ütközet által, s remélik, hogy Belfortot fől-szabadítják az ostromzár alól. Kevésbé kedvezők a Chanzy táborából La Mansból érkező sürgönyök, kit Frigyes Károly és a mecklenburgi hg seregei tulnyomó erővel támadván meg, a jan. 10-én sötét estig folyt vörös csatában hátrálásra kényseríték. Páris lövetése ezalatt szakadatlan tart; jan. 8-ki tudósítás szerint 5-ke óta naponta 20,000 lövést tesznek az ostromlók, melyek közül néhány ezer a Szajna balpartján fekvő külvárosokat éri s ott sok kárt okozott. Néhány nő és gyermek a bombázás folytán megöletett. A poroszok Pitió és Val Grace kórházba is löttek, úgy hogy a betegeket a pinczébe kellett levinni. A gránátok becsaptak a Pantheonba, Odeonba, Vauvesba és a Babylon utcába. A párisi torlasz-bizottságy elrendelé a végső előkészületeket. A jelentés így végződik: „Esküszünk, hogy Páris védfalat, a szabadságot és köztársaságot lépésenként védelmezzük.” F. hó 10-én a bombázás kivételkép gyengébb volt, a St-Jaquet külvárosba gránátok estek. (A Párisban és Páris körül történetekről olvasóink a „V. Újság” mult évi 37., 40 és 52-ik számában közölt térképek segítségével teljesen tájékozhatják magukat.)

(Négy magyar főr.) Szapáry Béla, Eszterházy Antal, Miklós és Lajos grófok tudományos utra indultak Afrikába. Legközelebbi céljuk a Nilus kataraktusai, onnan pedig Abissiniába szándékoznak menni műemlékek kutatására.

(Goovone tábornok.) az olasz hadügyminiszter meghalt. A tábornokot nehég hét előtt örüllési rohamok támadták meg, s az ablakon kiugrott. Ő volt az, ki 1866-ban Olasz- és Poroszország közti a szövetséget létrehozta.

(Unschuld Ede, pesti fegyvergyártó.) szabalmat nyert sárkány nélküli Lancaster kettős vadászfegyverekre. E vadászfegyvert szakfíriak igen czélszerűnek mondják, belső szerkezete egyszerű és szilárd; csak felhuzatik, s biztonság végett el is zárható és javítást nem szükséges, mint a sárkányos fegyverek. A töltés sokkal gyorsabban eszközölhető, mint bármely más Lancaster- vagy Lefauchaux-vadászfegyvernél. Lőtávolsága nyulgöbecsessel száz lépésnyi és a göbecsöltés ezen távolban még ötven iv itatósz-papirt út keresztül. Egy ilyen szepen dolgozott Lancaster-vadászfegyvernek ára 150—180 frt.

Nemzeti színház.

Péntek, jan. 6. „Mátyás király lesz.” Színmű 5 felv. Irta Szigligeti. Szombat, jan. 7. „Észak csillaga.” Opera 3 felv. Zenéjét szerz. Meyerbeer. Vasárnap, jan. 8. „Pelekes nádírus.” Eredeti bohózat 3 felv. Irta Gáál; zenéjét szerz. Thern. Hétfő, jan. 9. „Fernandé.” Színmű 4 felv. Irta Sardon, ford. Paulai és Szerdahelyi. Kedd, jan. 10. „Zampa.” Opera 3 felv. Zenéjét szerz. Herold. Szerda, jan. 11. „Közönyt köszönyvel.” Vigjáték 3 felv. Irta Moreto, ford. György Vilmos. Csütörtök, jan. 12. „A fekete dominó.” Opera 3 felv. Zenéjét szerz. Auber.

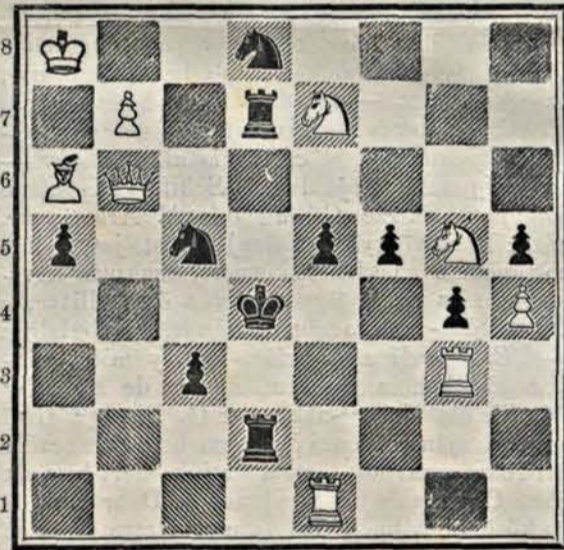
Szerkesztői mondanivaló.

— Debreczen. P. A. Vörösmartyknak „A fá és a madár” című költeménye, a Gyulai által rendezett összes kiadásban is megjelent (II. köt. 196 lap.) Különben a „Három rege”, melyek elsőjét képezi az, az ötvenes években külön füzetben is megjelent. — Gy. K. Ily pusztai átalánosságban tartott elmélkedések mai napság még predikációban sincsenek már helyén, sem szokásban, hát még hírlapi czikkben. — K. K. Van-e befolyása a holdnak az időjárásra? A kérdés jól van választva, de kevésbé kielégítőleg tárgyalva. Alaposságban s a mellett jobban is írva, szívesen vennék. — N. J. A pünkösdi királyságra most is csak azt mondjuk, hogy tehetőségre mutat; de a nyilvánosság elébe lépéssel még várhat ón.

SAKKJÁTÉK.

581-ik sz. f. — Grimshav M.-tól. (Londonban.)

Sötét.

Világos indul a második lépésre mattot mond.

Az 576-ik számú feladvány megfejtése. (Smith T.-tól Londonban.)

Világos. Sötét. 1. Fd8-b6 a7-b6; 2. Hf6-d7 tetsz. szer. 3. V. vagy H ad mattot.

Helyesen fejtették meg: Vessprémben: Filöp József — Harasztiban: gr. Festetics Benno. — Miskolczon: Czenthe József. — Jászkétesen: Galambos István és László. — Szarvaskőn: Gévez Károly. — Zámolyon: Farragh József. — Nagy-Szalontán: Kovács Albert. — Soos-mezőn: Seipel Sándor. — Kézakémen: Pördös Géza. — Pesten: Beck Dénes. — Pécelen: Rády György. — A pesti sakk-kör.

HETI-NAPTÁR.

Table with columns for months (Január, Feb., etc.), days of the week, and religious observances (Hónapi-és hetilap, Katholikus és protestans naptár, Görög-orosz naptár, Izraeliták naptára, Nap, Hold).

Hold változásai. ● Ujhold 21-én 1 óra 48 perccel reggel.

Előfizetési fölhívás A VASÁRNAPI ÚJSÁG

Politikai Újdonságok

1871-dik évi folyamára.

(Ismeretterjesztő és politikai hetilap. — Számos eredeti képpel illusztrálva s „Országgyűlési Beszédár”-ral s más rendkívüli mellékletekkel bővítve.)

Előfizetési föltételek:

Postán küldve vagy Pesten házhoz hordatva. A Vasárnapi Újság és Politikai Újdonságok együtt:

Egész évre (január—december) 10 ft. — kr. Félévre (január—június) 5 » — »

Csupán Vasárnapi Újság:

Egész évre (január—december) 6 ft. — kr. Félévre (január—június) 3 » — »

Csupán Politikai Újdonságok:

Egész évre (január—december) 5 ft. — kr. Félévre (január—június) 2 » 50 »

Tíz előzetett példányra gyűjtőinknek egy tisztelet-példánnyal kedveskedünk. — A pénzves levelek bérmentes küldése kéretik. — Az addigi czimszelvényekből egy-egy darab szives beklüldését kérjük.

A Vasárnapi Újság és P. Újdonságok

kiadó-hivatala Pest, egyetem-utca 4. sz. a.

Naptárak 1871-re.

Heckonast Gusztáv kiadó-hivatalában a következő képekkel ellátott naptárak jelentek meg és az egész országban könyvüzások és könyvtőlknél kaphatók:

István bácsi naptára. Alapítá Mayer István. Szerkeszti Köhalmi K. József. Ára 50 kr.

Protestáns képes-naptár. Szerkeszti Balagyi Mór tanár. Ára 50 kr.

Honvéd naptár. Színezett borítékkal s igen szép czimképpel. Szerkeszti Áldor Imre. Ára 60 kr.

Első magyar katonai naptár. Színezett borítékkal és nagy czimképpel. Szerkeszti Bethlen Olivér, a „Honvéd”-lap szerkesztője. Ára 60 kr. Barátfülké naptára. Igazhívók, papimádók, papfiak és papnék számára; a sz. lélek sugallatára szerkeszté Papmorgó. Ára 50 kr.

Scorpio naptár, torzképekkel. Ára 80 kr.

Balpartú népnaptár. Nemzeti szín borítékkal és czimképpel. Szerkeszti Vasgyuró Tamás. Ára 50 kr.

Nyilt-tér.

Legelősebb politikai napilap.

„GYORS-POSTA.”

Félévre 6 frt, negyedévre 3 frt, egy óra 1 frt.

Majdnem kétezer előzetővel indult meg az új vállalat, a mi — a viszonyokat tekintve — bizonyára rendkívül jó eredmény. Amellett bizonyít, hogy egy olcsó kis politikai napilap nálunk ma már életszükség. A „Gyors-posta” rajta van, hogy e szükséglet megszüntesse s röviden bár, de mindent közöl, a mi honn és künn nevezetes történik. A csatár és az országgyűlés első helyen állanak; mellettük és köréjük csoportosítják a közélet mindenneműi és fajtájú eseményei. Ad koronként térképek és másidőszerű mellékleteket. Gazdák, iparosok, ügyvédek, lelkesek, tanítók s más kovesebb költéssel vagy idővel rendelkező egyénekre nézve megbecsülhetlen az ily vállalat.

A pénz a kiadóhivatalba (egyetem-utca 4. sz.) czimzendő.

TARTALOM.

Az új spanyol király (arckép). — Mese. — Persa dal. — Higginbotham ur balesete. — Egy kép a Székely-földről (képpel). — Déés (képpel). — A francia lovasság (képpel). — Vázlatok az élettan köréből. III. (foly.). — Indovinnelle. — Porosz lovasok portyázáson (képpel). — Egyveleg. — Tarház: — Irodalom és művészet. — Közintézetek, egyletek. — Egyház és iskola. — Mi újság? — Nemzeti színház. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Nyilt-tér. — Heti naptár.

Felölts szerkesztő: Nagy Miklós. (L. magyar-utca 21. sz.)

HIRDETÉSEK.

Advertisement for UNSCHULD EDE's Lancaster hunting rifles. Includes an illustration of a rifle and text describing its features and availability in Pest.

Advertisement for Báli ruhák (Bali clothes) by Türsch F.-nél, listing various items and prices.

Advertisement for Gyermekek-vászonneműek (Children's fabric goods) by Türsch F.-nél, listing various items and prices.

Advertisement for Reisz és fia, featuring a dog illustration and text about their products.

Advertisement for Régi pénzeket (Old coins) by Türsch F.-nél, listing various items and prices.

Advertisement for Takaró-papíros (Makulatur) by Türsch F.-nél, listing various items and prices.

Advertisement for Mindennemű takaró-papíros (Makulatur) by Louis Oelsner, Berlin, listing various items and prices.

Előfizetési felhívás

NŐK LAPJA

czimü hetilapra,

mely február 1-től kezdve jelen meg, és a női munkaképesítés és munka-felszabadítás ügyének lesz közlönye.

Alólirottak a „Nők lapja“ czimü hetilap szerkesztését elvállalván, következő irányelveket tűztünk magunk elé:

Lapunkat határozottan a női munkaképesség kifejtésének, a női munkajog gyakorlati életbe léptetésének szenteljük. A nők eddig a mit tanultak, azt felületesen tanulták, — mi küzdeni fogunk minden felületesség ellen. A mely nő eddig valamely ismeretet alaposan megszerzett is magának, annak nem tudta hasznát venni, — mi arra fogunk törekedni, hogy oly helyzeteket keressünk vagy ha kell: teremtsünk, a melyekben ezentul hasznát vehesse.

Nagy méltatlanság azt mondani, hogy eddig a nőkön mult, ha a szokott női foglalkozáson kívül munkát nem kaptak; de ezentul ha mulik, csakugyan rajtok fog az mulni. Mert a nők irányában napról-napra fogynak az előítéletek; a női munka becsét mindinkább kezdik ismerni és méltányolni; s rajtuk a sor, hogy megmutassuk, hogy valóban képesek vagyunk e hát a munkára? Az országos kérdések legfőbb ítélőszéke: a magyar országgyűlés legközelebb oly szabadelvü nyilatkozatot tett e társadalmi kérdésben, hogy nemi gyöngeségünket bizonyitnók be, ha az intést meg nem értenők és nem követnők.

A „Nők lapja“ e nézeteknek fog kifejezést adni. Éber figyelemmel kíséri a külföld mozgalmait a női munka ügyében, s a mi a külföldi viszonyokból ránk magyar nőkre nézve is értékes, igyekszik azt hazánkba átültetni.

Uj munkaköröket keres a nők számára, s a meglevőknek a nőkre kiterjesztésén működik.

Küzdeni fog egyrészt a tulzások, — másrészt az előítéletek ellen. Gyakorlati irányánál fogva kérelhetlenül kimu-

tatja azokban a túlkövetelők hibáit, ezekben a szokásokhoz való vakon ragaszkodás káros voltát.

Közvetítőül szolgál a társadalom és a nőnem közt, a munkaadó és a munkás közt, a közérdek és az egyéni érdekek közt.

Kerüli az üres eszményiséget, de kerüli a száraz anyagiságot is. Csak e köztök helyes arányokban vegyítése teheti az emberiséget boldoggá. Annál fogva arra fog törekedni, hogy összeegyeztesse az eszményt az anyaggal, s kimutassa az összevegyítésnél a helyes arányokat.

Szűkebb körre szorítja a szépirodalmi részt, hogy tágabb tért nyithasson a realis tárgy, irányu és felfogásu cikkeknek. Ezeket azonban ugy válogatja meg, hogy irmodoruknál fogva azokra nézve is vonzók legyenek, a kik a könnyebb olvasmányt kedvelik.

Szóval a „Nők lapja“ a női művelődés és haladás, a női munka-képzettség és munkajog oly közlönye akar lenni, melyből mulatságot is, hasznót is szerezhessen magának minden magyar nő. Törekvésének leglényegesebb részét a nőnevelés helyesebb irányba vezetésének — figyelmének legéberbb részét a nőegyletek működésének fogja szentelni, melyeknek szivesen szolgál közlönyül és közvetítőül.

Erős elhatározással lépünk e pályára, mert tudjuk, hogy azon sok nehézség vár reánk. De bármily erélylyel küzdjünk mi, sikertelen lesz az, ha a tisztelt közönség bizalma nem fogad és támogatása nem kíséri. E bizalmat és támogatást kérjük és várjuk mindazoktól, kik a magyar nők sorsa iránt részvételt vannak, mert a „Nők lapja“ az összes magyar nőközönség lapja lesz.

Pest, január hóban.

B. Egloffstein Amália
szerkesztő.

Illésy Györgyné
főmunkatárs.

Előfizetési feltételek.

Február—december (11 óra) 5 forint 50 kr. — Február—június (5 óra) 2 frt 50 kr.

Február—március (2 óra) 1 forint.

Gyűjtőknek minden 10 példány után egy tiszteletpéldánnyal szolgálunk. Az előfizetések bérmentve alólirott kiadó-hivatalba küldendők.

Heckenast Gusztáv hirlap-kiadóhivatala
(Pest, egyetem-utca 4-ik szám.)

Kiadó-tulajdonos Heckenast Gusztáv. — Nyomatott sajtó nyomdájában Pesten 1871 egyetem-utca 4-dik szám alatt.

4-ik szám.

Tizennyolezadik évfolyam.

Pest, január 22-én 1871.

Előfizetési feltételek: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. — Fél évre 5 ft.

Csupan Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft. — Csupan Politikai Ujdonságok: Egész évre 5 ft. — Fél évre 2 ft. 50 kr.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokat illetőleg: Egy négyszer hasábzott petit sor, vagy annak helye, egyszeri igitatásnál 10 krajczárba; háromszori vagy többeszeri igitatásnál csak 7 krajczárba számítottak. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket előad Bácsban: Oppelk Alajos. Wollzeile Nr. 22. és Haasenstén és Vogler, Wollzeile Nr. 9. — Bélyeg-díj, külön minden igitatás után 30 krajczár.

Dr. Pataky Dániel.

(1804—1871.)

A szenvedő emberiség jóltevéi elismerést és halált érdemelnek, bármily szerény körben s távol a feltűnéség piaczatól folytatják is nemes működésüket. Az orvos vagy pap, a szegény gondnok vagy kórházi ápoló, ki a nyomor hajlékaiba megy, hogy könyveket törüljön s kinokat enyhítsen, — ha neve nem ragyog is a közhir márványtábláin, nagy az által a mit tesz; s nem lehet nagyobb a hir által, ha az felkapja szárnyára és országvilág előtt kürtöli nevét.

Hány valódi nagyság vész el így homályban s borul, ha pályáját megfutotta s jóltevé kezeit összekötözi a halál, a néma feledség fátyola reá.

Némelyek azonban szerencsésebbek. A sors, segítve ön-érdemeiket, oly polczra állítja, honnan jótékonyaságuk áldása messze kiterjed s nevék elragyog. A széles hatáskör, melyet a végzet teljesen betöltöniök enged, diéskört von körülök, s már életökben megadja nekik a földi halhatatlanság jutalmát.

E kétszerte szerencsések és nemesek közé tartozott dr. Pataky Dániel, Erdély közelebről elhunyt volt főorvosa (protomedikus), királyi tanácsos és a főkormányzék-nél egészségügyi előadó. Oly családból származva, mely nemzedékek hosszú során át, firól fira szakadatlanul kitünő tudományos s jelesen orvosi tekintélyeket adott amaz akkor még külön vált kisebb hazának, Erdélynek, maga is az ősök érdeméhez méltó saját érdemekkel az orvosi pályán a legmagasb állást vívta ki magának nemcsak a közegészségügyi hivatalos pályán, hanem mint gyakorló orvos a szenvedő emberiség körül is.

A Pataky-család, közel másfél száz év óta, öt nemzedéken át tündöklök Erdélyben hasonló s már családi hagyományyá vált érdemek által. A most elhunyt Dánielnek

dédapja, Pataky István, Sárospatakról költözött Erdélybe, s miután I. Apafy Mihály fejedelemnek udvari lelkésze és radnóti pap volt, egyszersmind a fejedelem fiának II. Apafy Mihálynak nevelését vezette. Ő volt, a ki az 1674-ben a bethleni várban lefejezett Bánfi Dénest a halálra elkészítette.

Fia Sámuel kezdte meg a kolozsvári orvos Patakyak sorát. 1716-tól 1726-ig Kendi-Lónán lakott mint orvos, innen azonban az utóbb említett évben Kolozsvárra költözvén, itt alapította meg, 40 évi mű-

a szám-, mér- és természettan s a bölcsészeti rendes tanára. Atyja halálakor azonban letette tanári hivatalát s kizárólag orvosi hivatásának élt. Magas életkort ért ő is, mint atyja s 1804-ben halt meg, köztisztelést hagyva maga után. Fia, szintén Sámuel, már ekkor orvos, lépett nyomdokaiba. S 1812-ben országos főorvossá neveztetett ki, daczára annak, hogy az erdélyi kormányzó gr. Bánffy György saját házi orvosát, a szintén jeles és tekintélyes dr. Barra Istvánt terjesztette első helyen föl megerősítés alá. Első fia, az orvosi pályára készülő Sámuel, a bécsi egyetemen elhalván, az erdélyi főorok, hogy a Patakyak orvosi hagyományos hírneve ki ne haljon, a politikai pályára készülő negyedik fiát Dánielt (a mi Dánielünk) Bécsbe küldötték, ki onnan 1830-ban tért vissza tudori oklevelével s atyja nyomdokaiba lépett.

1831-ben a rémitő cholera kiütése s hat hétig dühöngése alkalmával egyszerre megalapította orvosi hírnevét s méltónak bizonyította magát elődeihez. Az orvosi hivatás legszébb, legmagasabb, mert legemberibb oldalát tüzte feladatul maga elébe: az elhagyott szegények gyógyítását. Felkereste őket nyomorult hajlékaikban s nemesak díj nélkül orvosolta, de maga látta el ingyen gyógyszerekkel. A szegény betegek azonban naponként szaporodtak s tödultak a jóltevé orvoshoz. Ekkor fogant meg lelkében a szegény betegek házi ápolásának eszméje. Azonnal hozzá is kezdett valóításához s Erdély nemes keblü főurai és hölgyei közt oly propagandát csinált

Dr. PATAKY DÁNIEL.

ködése által, 1760-ban bekövetkezett haláláig, a Pataky-név orvosi híré. Fia, a második, vagy mint teljes joggal nevezték, nagy Pataky Sámuel, szintén orvos lett, de egyszersmind kolozsvári ref. főiskolában

nemes szándéknak, hogy azok évenként e célra bizonyos összeg fizetésére kötelezvé magukat, a jótékony intézményt tetteg életbe lehetett léptetni. A vagyontalan betegek házilag kezeltettek s láttattak el a